

## Стандарти байналмилалии баҳисобгирии муҳосибӣ 8 “Сиёсати баҳисобгирӣ, тағйирот дар арзёбии муҳосибӣ ва хатоҳо”

### Мақсад

1. Мақсади стандарти мазкур аз барқарор намудани меъёрҳои интиҳоб ва тағйироти сиёсати баҳисобгирӣ ҳамроҳ бо тартиби баҳисобгирӣ ва ифшои маълумот дар барои тағйирот дар сиёсати баҳисобгирӣ, тағйирот дар арзёбии муҳосибӣ ва тасҳеҳоти хатоҳо иборат мебошад. Стандарти мазкур барои беҳтарсозии мутобикат ва эътимоднокии маълумоти дар ҳисоботи молиявӣ овардашуда, инчунин дар муддати давра мукоисапазир будани чунин ҳисоботи молиявӣ бо ҳисоботи молиявии дигар корхонаҳо пешбинӣ гардидааст.
2. Талабот нисбат ба ифшои маълумот дар бораи сиёсати баҳисобгирӣ, ба истиснои талабот нисбат ба ифшои маълумот дар бораи тағйирот дар сиёсати баҳисобгирӣ дар СБММ 1 “Пешниҳоди ҳисоботи молиявӣ” оварда шудааст.

### Доираи татбиқ

3. Стандарти мазкур бояд ҳангоми интиҳоб ва татбиқи сиёсати баҳисобгирӣ, баҳисобгирии тағйирот дар сиёсати баҳисобгирӣ, тағйирот дар арзёбии муҳосибӣ ва тасҳеҳоти хатоҳои давраҳои қаблӣ татбиқ гардад.
4. Самараҳои андозӣ аз тасҳеҳоти хатоҳои давраҳои қаблӣ ва тасҳеҳоти гузаштанигарӣ, ки барои татбиқи тағйирот дар сиёсати баҳисобгирӣ ворид карда шудаанд, тибқи СБММ 12 “Андоз аз даромад” ба эътибор гирифта шуда, ифшо мегарданд.

### Муқаррарот

5. Дар Стандарти мазкур истилоҳоти зерин бо ифодаҳои зикршуда истифода карда мешаванд:  
*Сиёсати баҳисобгирӣ* - принципҳои мушаххас, асосҳо, шартҳои умумипазирфташуда, қоидаҳо ва муносибатҳои амалӣ, ки аз ҷониби корхона ҳангоми таҳия ва пешниҳоди ҳисоботи молиявӣ татбиқ гардидааст.  
*Арзёбии муҳосибӣ* - маблағи пулии ҳисоботи молиявӣ, ки ба номуайянии баҳодиҳӣ дучор мегардад.  
*Стандартҳои байналмилалии ҳисоботи молиявӣ (СБХМ)* - стандартҳо ва тафсирҳои, ки аз ҷониби Шурои Стандартҳои байналмилалии ҳисоботи молиявӣ (Шурои СБХМ) интишор мегарданд. Стандартҳо аз инҳо иборат мебошанд:  
 (а) Стандартҳои байналмилалии ҳисоботи молиявӣ (СБХМ) (IFRS);  
 (б) Стандартҳои байналмилалии баҳисобгирии муҳосибӣ (СББМ) (IAS);  
 (в) Тафсирҳои Кумитаи тафсири ҳисоботи молиявии байналмилалӣ (КТХМБ) (IFRIC);  
 (г) Тафсирҳои Кумитаи тафсири стандартҳо (КТС) (SIC)<sup>1</sup>.  
 Муҳимият. Мафҳуми муҳимият дар банди 7 СБММ 1 муайян гардида, дар стандарти мазкур бо ҳамин мафҳум истифода мешавад.  
*Хатоҳои давраҳои қаблӣ* - ҳазф ё ҳатии маълумот дар ҳисоботи молиявии корхона барои як ё зиёда давраҳои қаблӣ, ки дар натиҷаи истифода набурдан ё нодуруст истифода бурдани маълумоти боваринок ба вуҷуд омадаанд, ки  
 (а) ҳангоме, ки ҳисоботи молиявӣ барои давраҳои зикршуда ҷиҳати интишор тасдиқ гардида буд;  
 (б) метавон асоснок интизор буд, ки маълумоти зикршуда ҳангоми таҳия ба пешниҳоди ҳисоботи молиявии мазкур қабул ва ба эътибор гирифта мешавад.

<sup>1</sup> Муқаррароти истилоҳи СБХМ пас аз ворид намудани тағйирот ба номгузорӣ, ҳангоми таҷдиди *Конститутсияи Фонди СБХМ* дар соли 2010 тасҳеҳ гардидааст.

Чунин хатохо натиҷаи иштибоҳи математикӣ, хатохо дар татбиқи сиёсати баҳисобгирӣ, тавачҷуҳи нокифоя ва тафсири нодурусти далелҳо, инчунин қаллобиро дар бар мегиранд.

*Татбиқи гузаштанигарӣ* - татбиқи сиёсати баҳисобгирӣ нав нисбат ба амалиёт ва дигар рӯйдоду шартҳо, тавре ифода мегардад, ки гӯё чунин сиёсати баҳисобгирӣ ҳамеша истифода бурда мешавад.

*Тасҳеҳоти гузаштанигарӣ* – тасҳеҳоти эътироф, арзёбӣ ва ифшои маблағи унсурҳои ҳисоботи молиявӣ тавре мебошад, ки агар ба хатоҳои давраҳои қаблӣ дигар ҳеч гоҳ роҳ дода нашаванд.

*Амалинопазирии воқеӣ*. Татбиқи ҳама гуна талабот ба таври воқеӣ амалинопазир ҳисобида мешавад, ҳангоме, ки корхона тамоми қувваи мантиқиро ҷиҳати татбиқи он сарф карда, вале онро иҷро карда наметавонад. Барои давраи қаблӣ муайян татбиқи тағйирот дар сиёсати баҳисобгирӣ ба таври гузаштанигарӣ ё тасҳеҳоти хатохо ба таври гузаштанигарӣ воқеона амалинопазир маҳсуб меёбанд, агар:

- (а) самараҳои татбиқ аз гузаштанигарӣ ва тасҳеҳоти ояндабиниро наметавон муайян намуд;
- (б) татбиқи гузаштанигарӣ ва тасҳеҳоти гузаштанигарӣ фарзияҳоро дар бораи он, ки мақсадҳои роҳбарият дар давраи зикршуда ҷиҳати гуна мебошад, талаб менамоянд;
- (в) татбиқи гузаштанигарӣ ва тасҳеҳоти гузаштанигарӣ арзёбҳои микдории муҳимро талаб менамоянд ва маълумот дар бораи арзёбҳои зикршударо объективона мушаххас намудан ғайримқон мебошад, ки:
  - (i) дар бораи ҳолатҳои шаходат медиҳанд, ки дар санае (санаҳои) амалӣ шудаанд ва дар он (онҳо) ин маблағ бояд эътироф, арзёбӣ ё ифшо карда шавад;
  - (ii) ҳангоме метавонист дастрас бошад, ки вақте ҳисоботи молиявӣ барои давраҳои зикршуда, нисбати дигар маълумот, барои интишор тасдиқ гардида буд.

*Татбиқи ояндабинии тағйирот* ба сиёсати баҳисобгирӣ ва эътирофи тағйирот дар арзёбҳои муҳосибӣ ба инҳо мутобиқат менамояд:

- (а) татбиқи сиёсати баҳисобгирӣ нав нисбат ба амалиёт, дигар рӯйдод ва шартҳо, ки пас аз санаи тағйирёбии сиёсати баҳисобгирӣ ҷой дорад;
- (б) эътирофи таъсири тағйирёбии арзёбҳои муҳосибӣ дар давраҳои ҷорӣ ва оянда, ки тағйироти мазкур таъсир расонидааст.

6. [Сокит шудааст].

## Сиёсати баҳисобгирӣ

### Интиҳоб ва татбиқи сиёсати баҳисобгирӣ

- 7. Дар мавриде, ки ягон СБҲМ нисбат ба амалиёт, дигар рӯйдод, шарт, сиёсати баҳисобгирӣ ё муқаррароти он, ки нисбат ба чунин объекти баҳисобгирӣ татбиқ карда мешавад, бояд тавассути СБҲМ-и мазкур муқаррар карда шавад.
- 8. СБҲМ сиёсати баҳисобгирӣ муқаррар менамояд, ки аз рӯи ҳулосаи Шурои СБҲМ боиси ташаккули ҳисоботи молиявӣ гардида, маълумоти мувофиқ ва боваринок дар бораи амалиёт, дигар рӯйдод ва шартҳои, ки сиёсати баҳисобгирӣ мазкур нисбати он татбиқ мегардад, доро бошад. Татбиқи сиёсати баҳисобгирӣ мазкур дар мавридҳои, ки самарҳои татбиқи он муҳим арзёбӣ намегардад, ҳатмӣ маҳсуб намеёбад. Аммо роҳ додан ба риояи нақардани СБҲМ, ки на он қадар таъсирбахш ба ҳисоб меравад ё ба таври ислоҳнашуда боқӣ гузоштани он, бо мақсади ба даст овардани маълумоти дахлдор дар бораи ҳолати молиявӣ, натиҷаҳои молиявӣ ё востҳои пулии корхона, нодуруст мебошад.
- 9. СБҲМ бо дастурҳои, ки ба корхонаҳо ҷиҳати татбиқи талаботи стандартҳои мазкур мусондад менамояд, ҳамроҳ карда мешавад. Дар чунин дастур зикр мешавад, ки оё он ҷузъи ҷудонопазири СБҲМ маҳсуб меёбад. Дастуре, ки ҷузъи ҷудонопазири СБҲМ маҳсуб меёбад, барои татбиқ ҳатмӣ мебошад. Дастуре, ки ҷузъи ҷудонопазири СБҲМ маҳсуб намеёбад, талабот нисбат ба ҳисоботи молиявиро дар бар намегирад.

10. Дар сурати мавҷуд набудани ягон СБХМ, ки нисбат ба амалиёт, дигар рӯйдод ё шартҳо ба таври махсус татбиқ карда мешавад, роҳбарият бояд ҳангоми таҳия ва татбиқи сиёсати баҳисобгирӣ ҷиҳати ташаккули маълумот ақидаи шахсии худро истифода намояд, ки:
- (а) барои истифодабарандагон ҳангоми аз ҷониби онҳо қабул намудани қарорҳои иқтисодӣ мувофиқ бошад;
  - (б) бо он маъно бозғатимод аст, ки маълумот дар ҳисоботи молиявӣ:
    - (i) ба таври ҳақиқӣ ҳолати молиявӣ, натиҷаҳои молиявӣ ва воситаҳои пулии корхонаро инъикос менамояд;
    - (ii) натавонро шакли ҳуқуқӣ, балки мазмунӣ иқтисодӣ амалиёт, дигар рӯйдод ва шартҳоро инъикос менамояд;
    - (iii) хусусияти бетарафона дорад, яъне аз ғараз озод мебошад;
    - (iv) ба эҳтиёткорӣ мутабоқат менамояд;
    - (v) дар ҳама муносибатҳои муҳим мукамал мебошад.
11. Ҳангоми пешниҳоди ақида, ки дар банди 10 зикр шудааст, роҳбарият бояд ба сарчашмаҳои зерин муроҷиат намуда, татбиқи онҳоро бо тартиби пайдарҳамӣ аз рӯи хориҷшавӣ баррасӣ намояд:
- (а) талаботи СБХМ, ки ба масъалаҳои ҳаммонанд ва алоқаманд дахлат менамояд;
  - (б) муқаррарот, меъёрҳои эътироф ва консепсияи арзёбии дороиҳо, уҳдадорӣ даромад ва хароҷот, ки дар *“Асосҳои консептуалии пешниҳоди ҳисоботи молиявӣ”* (*“Асосҳои консептуалӣ”*) оварда шудааст.<sup>2</sup>
12. Ҳангоми пешниҳоди ақида, ки дар банди 10 зикр шудааст, роҳбарият инчунин метавонад маводи расмӣ аз ҳама охири дигар мақомоти муқарраркунандаи стандартҳо, ки асосҳои консептуалии монандро барои таҳияи стандартҳои баҳисобгирӣ муҳосибӣ, дигар адабиёти марбут ба баҳисобгирӣ муҳосибӣ ва таҷрибаи соҳавӣ қабулгардида истифода менамоянд, ки ба қисмати сарчашмаҳои дар банди 11 зикршуда мувофиқат наменамоянд, баррасӣ намояд.

## Пайдарҳамии сиёсати баҳисобгирӣ

13. Корхона бояд барои амалиёти ҳаммонанд ва дигар рӯйдоду шартҳо сиёсати баҳисобгирӣро пайдарҳам интиҳоб ва татбиқ намояд, агар ягон СБХМ тақсими моддаҳои аз рӯи гурӯҳҳо, ки метавонад барои онҳо сиёсати баҳисобгирӣ гуногун мувофиқ бошад, махсус талаб накунад ё иҷозат надиҳад. Агар ягон СБХМ чунин тақсимодро аз рӯи гурӯҳҳо талаб кунад ё иҷозат диҳад, пас барои ҳар яке аз чунин гурӯҳҳо зарур аст сиёсати баҳисобгирӣ дахлдор интиҳоб гардида, пайдарҳам татбиқ карда шавад.

## Тағйирот дар сиёсати баҳисобгирӣ

14. Корхона бояд ба сиёсати баҳисобгирӣ тағйирот ворид намояд, танҳо агар тағйироти мазкур:
- (а) тавассути ягон СБХМ талаб карда шавад;
  - (б) ба он боис шавад, ки ҳисоботи молиявӣ маълумоти бозғатимод ва ҳеле мувофиқро дар боран таъсири амалиёт, дигар рӯйдод ё шартҳо ба ҳолати молиявӣ, натиҷаҳои молиявӣ ё воситаҳои пулии корхона дар бар гирад.
15. Истифодабарандагони ҳисоботи молиявиро зарур аст, ки имконияти муқоиса намудани ҳисоботи молиявӣ корхона дар муддати даврано дошта бошанд, то ин, ки тамоюли тағйироти ҳолати молиявӣ, натиҷаҳои молиявӣ ё воситаҳои пулиро муқаррар намоянд. Ҳамин тариқ, ҳамагон як сиёсати баҳисобгирӣ дар муддати ҳар як давра ва аз як давра ба давраи дигар татбиқ карда мешавад, ба истиснои ҳолатҳои, ки тағйирот дар сиёсати баҳисобгирӣ ба яке аз меъёрҳои дар банди 14 овардашуда ҷавобгӯй бошад.
16. Дар сиёсати баҳисобгирӣ инҳо ҳамчун тағйирот ба эътибор гирифта намешаванд:
- (а) татбиқи сиёсати баҳисобгирӣ нисбати амалиёт, дигар рӯйдод ё шартҳои, ки аз рӯи моҳияти худ аз амалиёт, дигар рӯйдод ё шартҳои, ки қаблан вучуд доштанд, фарқ намояд;

<sup>2</sup> Банди 54Е тавсиф менамояд, ки ҷи тавр талаботи зерин нисбат ба бақияҳо аз рӯи фарқиятҳои тарофавӣ батаъхиргузоста тағйир меёбад.

- (б) татбиқи сиёсати баҳисобгирӣ нисбати амалиёт, дигар рӯйдод ё шартҳое, ки қаблан вучуд доштанд ё наонқадар муҳим буданд.
17. Аввалин татбиқи сиёсати марбут ба азнаварзёбии дороиҳо тибқи СББМ 16 *“Воситаҳои асосӣ”* ё СББМ 38 *“Дороиҳои ғайримоддӣ”* тағйирёбии сиёсати баҳисобгирӣ махсуб меёбад, ки бояд ҳамчун азнаварзёбӣ тибқи СББМ 16 ё СББМ 38, на тибқи стандарти мазкур, баррасӣ карда шавад.
18. Бандҳои 19-31 нисбат ба тағйирёбии сиёсати баҳисобгирӣ, ки дар банди 17 тавсиф шудааст, татбиқ намегардад.

### **Татбиқи тағйирот дар сиёсати баҳисобгирӣ**

19. Ба истиснои ҳолатҳое, ки дар банди 23 тавсиф шудаанд:
- (а) корхона бояд тағйироти сиёсати баҳисобгириро, ки дар натиҷаи аввалин татбиқи ягон СБХМ тибқи муқаррароти махсуси интиқолий, ҳангоми мавҷуд будани ин муқаррарот дар СБХМ-и мазкур, ба вучуд омадааст, ба эътибор гирад;
- (б) дар мавриде, ки корхона сиёсати баҳисобгириро ҳангоми аввалин татбиқи ягон СБХМ, ки дорои муқаррароти махсуси интиқолий набуда, нисбат ба тағйироти мазкур татбиқ карда мешавад, иваз менамояд ё ба таври ихтиёрӣ сиёсати баҳисобгириро дигаргун менамояд, корхона бояд тағйироти зеринро ба таври гузаштанигарӣ татбиқ намояд.
20. Барои мақсадҳои стандарти мазкур татбиқи пеш аз муҳлати ягон СБХМ тағйироти ихтиёрии сиёсати баҳисобгирӣ махсуб намеёбад.
21. Ҳангоми мавҷуд набудани ягон СБХМ, ки ба таври махсус нисбат ба амалиёт, дигар рӯйдод ё шартҳо татбиқ карда мешавад, роҳбарият метавонад тибқи банди 12 сиёсати баҳисобгириро бо асос ба наватарин маводи расмӣ дигар стандартҳои муқарраркунандаи мақомоте, ки асосҳои концептуалии монандро барои таҳияи стандартҳои баҳисобгирӣ муҳосибӣ истифода мебаранд, татбиқ намояд. Агар бо пайгирӣ аз тағйироти маводи расмӣ зикршуда корхона вобаста ба тағйир додани сиёсати баҳисобгирӣ қарор қабул намояд, тағйироти мазкур ҳамчун тағйироти ихтиёрии сиёсати баҳисобгирӣ ба эътибор гирифта шуда, мавриди ифшо қарор мегирад.

### **Татбиқи гузаштанигарӣ**

22. Ба истиснои ҳолатҳое, ки дар банди 23 тавсиф шудаанд, ҳангоми татбиқи тағйироти сиёсати баҳисобгирӣ ба таври гузаштанигарӣ тибқи бандҳои 19 (а) ё (б) корхона бояд бақияро дар ибтидои давраи ҳар як ҷузъи тавассути тағйироти зерин даҳлатёфтаи сармои хусусӣ барои давраи аввал, аз давраҳои қаблӣ пешниҳодгардида, инчунин дигар маълумоти муқоисавиро, ки барои ҳар яке аз давраҳои қаблӣ пешниҳодгардида ифшо гардидааст, тавре, ки гӯё сиёсати баҳисобгирӣ нав ҳамеша амал мекард, мавриди тасҳеҳот қарор диҳад.

### **Маҳдудият дар татбиқи гузаштанигарӣ**

23. Дар мавриде, ки татбиқи гузаштанигарӣ тибқи бандҳои 19 (а) ё (б) талаб карда мешавад, тағйирот дар сиёсати баҳисобгирӣ бояд ба таври гузаштанигарӣ татбиқ гардад, ба истиснои ҳолатҳое, ки муайян намудани таъсири тағйироти мазкур нисбат ба давраи муайян ё таъсири кумулятивии тағйироти мазкур амалан ғайримеҳн бошад.
24. Дар мавриде, ки муайян намудани таъсири тағйироти сиёсати баҳисобгирӣ нисбат ба давраи муайян бо маълумоти муқоисавӣ барои як ё зиёда давраҳои қаблӣ пешниҳодгардида амалан ғайримеҳн бошад, корхона бояд сиёсати баҳисобгирӣ навро вобаста ба арзиши тавозунии дороиҳо ва уҳдадорӣ ба ҳолати оғози давраи наздиктарин татбиқ намояд, ки барои он татбиқ ба таври гузаштанигарӣ амалан имконпазир буда, метавонад давраи ҷорӣ махсуб ёбад ва тасҳеҳи дахлдори бақияро дар ибтидои давраи ҳар як ҷузъи сармои хусусӣ бо тағйирот даҳлатёфта барои давраи мазкур анҷом диҳад.
25. Дар мавриде, ки муайян намудани таъсири кумулятивӣ аз татбиқи сиёсати баҳисобгирӣ нав нисбат ба ҳама давраҳои қаблӣ амалан ғайримеҳн бошад, корхона бояд маълумоти муқоисавиро ба он хотир тасҳеҳ намояд, ки сиёсати баҳисобгирӣ нав ба таври гузаштанигарӣ аз ҳамаи санаи аввалин, ки татбиқ амалан имконпазир гардидааст, мавриди тасҳеҳ қарор диҳад.

26. Дар мавриде, ки корхона сиёсати баҳисобгирии навро ба таври гузаштанигарӣ татбиқ менамояд, он сиёсати баҳисобгирии мазкурро нисбат ба маълумоти муқоисавӣ барои давраҳои қаблии якчанд давра пештар, ба он миқдор, ки амалан имконпазир бошад, татбиқ менамояд. Татбиқ нисбат ба давраи қаблӣ ба таври гузаштанигарӣ амалан ғайриимкон ба ҳисоб меравад, агар муайян намудани таъсири кумулятивӣ ба маблағи ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ, ҳам дар ибтидо ва ҳам дар интиҳои давра, амалан имконпазир маҳсуб наёбад. Маблағи тасҳеҳоти дахлдори марбут ба давраҳои пеш аз давраҳои дар ҳисоботи молиявӣ пешниҳодгардида ба бақияи ибтидои давраи ҳар як чузъи тавассути тағйирот даҳлатёфтаи сармояи хусусии давраи аввалин аз давраҳои қаблии пешниҳодгардида, тааллуқ дорад. Одатан фоидаи тақсимнаёфта тасҳеҳ карда намешавад. Лекин тасҳеҳот метавонад ба дигар чузъи сармояи хусусӣ мансуб гардад (масалан, барои мутобиқат бо ягон СБҲМ). Ҳамзамон, ҳама маълумоти дигар дар бораи давраҳои қаблӣ, ба мисли маълумоти молиявии чамъбасти барои давраҳои гузашта, барои якчанд давраи гузашта, то ҳадде, ки он амалан имконпазир бошад, тасҳеҳ карда шавад.
27. Дар мавриде, ки татбиқи сиёсати баҳисобгирии нав ба таври гузаштанигарӣ аз ҷониби корхона ғайриимкон бошад, бо сабабе, ки корхона наметавонад таъсири кумулятивии татбиқи сиёсати мазкурро барои ҳама давраҳои қаблӣ муайян намояд, тибқи банди 25 корхона ба таври гузаштанигарӣ сиёсати баҳисобгирии навро аз ибтидои давраи аввал, ки қорӣ намудани он амалан имконпазир аст, мавриди татбиқ қарор медиҳад. Ҳамин тариқ, корхона қисмати тасҳеҳоти кумулятивии дороиҳо, уҳдадориҳо ва сармояи хусусиро, ки то ин сана ба вучуд омадаанд, ба ҳисоб намегирад. Тағйироти сиёсати баҳисобгирӣ иҷозат дода мешавад, ҳатто агар татбиқи сиёсати мазкур ба таври ояндабинӣ барои ҳама давраҳои қаблӣ амалан ғайриимкон бошад. Бандҳои 50 – 53 дастурҳо нисбати амалан ғайриимкон будани татбиқи сиёсати баҳисобгирии нав нисбат ба як ё зиёда давраҳои қаблӣро дар бар мегирад.

### Ифшои маълумот

28. Агар аввалин татбиқи ягон СБҲМ ба ҳама гуна давраҳои қорӣ ё қаблӣ таъсир расонад, ё метавонист таъсир расонад, лекин муайян намудани маблағи тасҳеҳот амалан ғайриимкон хоҳад буд ё метавонад ба давраҳои оянда таъсир расонад, корхона бояд инҳоро ифшо намояд:
- (а) номи СБҲМ-и мазкур;
  - (б) дар мавриди қобили қабул будан, он далелро, ки тағйирот дар сиёсати баҳисобгирӣ тибқи муқаррароти интиқолии СБҲМ-и ишорагардида анҷом дода мешавад;
  - (в) хусусияти тағйирот дар сиёсати баҳисобгирӣ;
  - (г) дар мавриди қобили қабул будан, тавсифи муқаррароти интиқолӣ;
  - (ғ) дар мавриди қобили қабул будан, муқаррароти интиқолӣ, ки метавонад ба давраҳои оянда таъсир расонад;
  - (д) барои давраи қорӣ ва ҳар яке аз давраҳои қаблии пешниҳодгардида, ба ҳадде, ки амалан имконпазир бошад, маблағи тасҳеҳот:
    - (i) барои ҳар яке аз моддаҳои даҳлатёфтаи ҳисоботи молиявӣ;
    - (ii) барои фоидаи асосӣ аз саҳмия ва фоидаи ба саҳмия ҷудошуда, агар СББМ 33 “*Фоида ба саҳмия*” нисбат ба корхона татбиқ нагардад;
  - (е) маблағи тасҳеҳоти марбут ба давраҳои қабл аз давраҳои пешниҳодшуда, ба ҳадде, ки амалан имконпазир бошад;
  - (ё) ҳолатҳое, ки сабаб ба мавҷудияти шартҳо гардидаанд ва ҳангоми онҳо татбиқи ба таври гузаштанигарӣ, ки тибқи бандҳои 19 (а) ва (б) талаб карда мешаванд, барои давра ё давраҳои қаблии муайяни пеш аз давраҳои қаблии пешниҳодгардида амалан ғайриимкон мегардад ва тавсифи он, ки чӣ гуна ва аз қадом маврид тағйироти мазкур дар сиёсати баҳисобгирӣ мавриди татбиқ қарор гирифтааст.
- Такрори ифшои ин маълумот дар ҳисоботи молиявии давраҳои минбаъда талаб карда намешавад.
29. Агар тағйироти ихтиёрии сиёсати баҳисобгирӣ ба давраи қорӣ ё ҳама гуна давраҳои қаблӣ таъсир расонад, шояд ба давраи мазкур таъсир гузоштааст, лекин муайян намудани маблағи тасҳеҳот амалан ғайриимкон буда ё метавонад ба давраҳои минбаъда таъсир расонад, корхона дар ин ҳолат бояд инҳоро ифшо намояд:
- (а) хусусияти тағйирёбӣ дар сиёсати баҳисобгирӣ;

- (б) сабабхое, ки аз рӯйи онҳо татбиқи сиёсати баҳисобгирии нав маълумоти бозътимод ва мувофиқтарро таъмин менамояд;
  - (в) барои даврани чорӣ ва ҳар як даврани қаблии пешниҳодгардида, ба ҳақде, ки амалан имконпазир бошад, маблағи тасхехот:
    - (i) барои ҳар як моддаи даҳолатёфтаи ҳисоботи молиявӣ;
    - (ii) барои фондаи асосӣ аз саҳмия ва фондаи ба саҳмия ҷудошуда, агар СББМ 33 “Фонда ба саҳмия” нисбат ба корхона татбиқ карда шавад;
  - (г) маблағи тасхехоти марбут ба даврони қабл аз даврони пешниҳодшуда, ба ҳақде, ки амалан имконпазир бошад;
  - (ғ) ҳолатхое, ки боиси мавҷудияти шартхое шудаанд, ки ҳангоми онҳо татбиқи гузаштанигарӣ барои даврани қаблии муайян ё даврони қаблии пешниҳодгардида амалан ғайримкон гардидаанд ва тавсифи он, ки чӣ гуна ва аз кадом маврид тағйироти зерин дар сиёсати баҳисобгирӣ татбиқ шудааст.
- Такрори ифшои ин маълумот дар ҳисоботи молиявии даврони минбаъда талаб карда намешавад.
30. Дар мавриде, ки корхона СБХМ-и нави интишоргардида, вале ҳоло ба қувваи қонунӣ надаромадаро мавриди татбиқ қарор намедихад, корхона бояд инхоро ифшо намояд:
- (а) далели мазкур;
  - (б) маълумоти маълумбуда ё ба таври асоснок арзёбишаванда, ки барои арзёбии таъсири имконпазирӣ татбиқи СБХМ-и нав дар ҳисоботи молиявии корхона дар даврани татбиқи аввалия мувофиқ мебошад.
31. Тибқи банди 30 корхона ифшои маълумоти зеринро мавриди баррасӣ қарор медиҳад:
- (а) номи СБХМ-и нав;
  - (б) хусусияти тағйироти дарпешистода ё тағйирот дар сиёсати баҳисобгирӣ;
  - (в) санае, ки татбиқи СБХМ-и мазкур аз он талаб карда мешавад;
  - (г) санае, ки дар он корхона аввалин татбиқи СБХМ-и мазкурро ба нақша мегирад;
  - (ғ) яке аз ин ду:
    - (i) муҳокимаи таъсири эҳтимолии аввалин татбиқи СБХМ-и мазкур ба ҳисоботи молиявии корхона;
    - (ii) агар чунин таъсир номаълум бошад ё ба таври асоснок арзёбӣ нагардад, дархост дар бораи далели мазкур.

## Арзёбиҳои муҳосибӣ

32. Сиёсати баҳисобгирӣ метавонад дорои талаботи арзёбии моддаҳои ҳисоботи молиявӣ бо тарзи пешбиникунандани номуайянии арзёбӣ бошад, яъне сиёсати баҳисобгирӣ имкон дорад талаб кунад, ки чунин моддаҳо дар маблағҳои пулӣ, ки ба таври мустақим мушоҳидашаванда намебошанд, мавриди арзёбӣ қарор гиранд ва бар ивази ин бояд бо истифодаи арзёбии ҳисоббаробарӣ муайян карда шаванд. Дар чунин маврид корхона арзёбии муҳосибиро барои ноил гардидан ба мақсади пешбиниамудаи сиёсати баҳисобгирӣ мавриди коркард қарор медиҳад. Коркарди арзёбии муҳосибӣ истифодаи ақидаҳо ё фарзияҳоеро, ки бо маълумоти хеле мубраму дастрас ва бозътимод асос ёфтаанд, пешбинӣ менамояд. Намунаҳои арзёбии муҳосибӣ инҳо мебошанд:
- (а) захираи арзёбишавандаи таҳти зарари эҳтимолии қарзӣ, ҳангоми татбиқи СБХМ 9 “*Воситаҳои молиявӣ*”;
  - (б) нархи эҳтимолии ҳолиси фурӯши воҳиди захираҳо, ҳангоми татбиқи СББМ 2 “*Захираҳо*”;
  - (в) арзиши одилонаи дорой ё уҳдадорӣ, ҳангоми татбиқи СБХМ 13 “*Арзёбии арзиши одилона*”;
  - (г) харочот аз рӯйи истехлоки объекти воситаҳои асосӣ, ҳангоми татбиқи СББМ 16 “*Воситаҳои асосӣ*”; ва
  - (ғ) уҳдадорӣ арзёбишаванда нисбат ба уҳдадориҳои кафолатнок ҳангоми татбиқи СББМ 37 “*Уҳдадориҳои арзёбишаванда, уҳдадориҳои шартӣ ва доройҳои шартӣ*”.

- 32A Корхона усулҳои арзёбӣ ва манбаи маълумотро барои коркарди арзёбиҳои муҳосибӣ истифода менамояд. Усулҳои арзёбӣ усулҳои арзёбии ҳисоббаробарӣ (масалан, усулҳое, ки барои муайянсозии захираи арзёбишавандаи таҳти зарари эҳтимолии қарзӣ тибқи СБҲМ 13 истифода бурда мешаванд) ва усулҳои арзёбии арзишро (масалан, усулҳое, ки барои муайянсозии арзиши одилонаи дорой ё уҳдадорӣ тибқи СБҲМ 13 истифода бурда мешаванд) дар бар мегиранд.
- 32Б Дар СБҲМ истилоҳи “арзёбии ҳисоббаробарӣ” баъзан ба арзёбие, ки тибқи муқаррароти стандарти мазкур арзёбии муҳосибӣ маҳсуб намеёбад, мансуб карда мешавад. Масалан, баъзан арзёбӣ ба манбаи маълумот мансуб карда мешавад, ки ҳангоми коркарди арзёбиҳои муҳосибӣ истифода бурда мешавад.
33. Истифодаи арзёбиҳои муҳосибии асоснок қисми ҷудонопазири таҳияи ҳисоботи молиявӣ ба ҳисоб рафта, боэҳтимолии онро коҳиш намеред.

## Тағйирот дар арзёбиҳои муҳосибӣ

34. Ба корхона метавонад иваз намудани арзёбии муҳосибӣ лозим ояд, агар ҳолатҳои арзёбии муҳосибӣ ба онҳо асос ёфтаанд ё дар натиҷаи пайдо шудани маълумоти нав, рӯйдоди ҷадид ё маҷмуи таҷрибаҳо тағйир ёфтаанд. Аз рӯи моҳияти худ тағйирёбии арзёбии муҳосибӣ ба давраҳои қаблӣ муносибат надошта, ислоҳи хатоҳо маҳсуб намеёбад.
- 34A Таъсири тағйироти манбаи маълумот ё усули арзёбӣ ба бузургии арзёбии муҳосибӣ тағйирот дар арзёбиҳои муҳосибӣ ба ҳисоб меравад, ба истиснои ҳолатҳое, ки чунин тағйирот дар натиҷаи ислоҳи хатоҳои давраҳои қаблӣ ба вучуд омада бошад.
35. Тағйирот дар манбаи татбиқшавандаи арзёбӣ тағйирот дар сиёсати баҳисобгирӣ, на тағйирот дар арзёбии муҳосибӣ, ба ҳисоб меравад. Ҳангоме, ки фарқ намудани тағйирот дар сиёсати баҳисобгирӣ аз тағйирот дар арзёбии муҳосибӣ душвор гардад, тағйироти мазкур ҳамчун тағйирот дар арзёбии муҳосибӣ ба эътибор гирифта мешавад.

## Татбиқи тағйирот дар арзёбиҳои муҳосибӣ

36. Таъсири тағйирот дар арзёбии муҳосибии аз тағйирот фарқкунанда, ки нисбати он банди 37 татбиқ мегардад, бояд ба таври гузаштанигарӣ тавассути воридкунӣ ба таркиби фонда ё зарар дар маврид зерин эътироф карда шавад:
- (а) дар даврае, ки тағйирот ҷой дошт, агар тағйирот танҳо ба давраи мазкур таъсир расонад;
- (б) дар даврае, ки тағйирот дар давраҳои минбаъда низ ҷой дошт, агар тағйирот, ҳам ба давраи мазкур ва ҳам ба давраҳои оянда, таъсир расонад.
37. Ба он андозае, ки тағйирот дар арзёбиҳои муҳосибӣ боиси тағйирот дар дорониҳо ва уҳдадорихо мегардад ё бо ягон моддаи сармояи хусусӣ робита дорад, тағйирот дар арзёбиҳои муҳосибӣ бояд тавассути тасҳехоти арзиши одилонаи дорой, уҳдадорӣ ё моддаи мувофиқи сармояи хусусӣ дар давраи тағйирот мавриди эътироф қарор гирад.
38. Эътирофи таъсири тағйирот дар арзёбии муҳосибӣ ба таври ояндабинӣ онро ифода менамояд, ки тағйироти мазкур нисбат ба амалиёт, дигар рӯйдод ва шартҳо аз санаи ин тағйирот татбиқ карда мешавад. Тағйирот дар арзёбии муҳосибӣ метавонад танҳо ба фонда ё зарари давраи ҷорӣ ё ба фонда ё зарари давраҳои ҷорӣ ва оянда таъсир расонад. Масалан, тағйироти захираи арзёбишавандаи таҳти зарари эҳтимолии қарзӣ танҳо ба фонда ё зарари давраи ҷорӣ таъсир мерасонад ва аз ин сабаб дар давраи ҷорӣ эътироф карда мешавад. Лекин тағйироти муҳлати ҳисоббаробарии истифодаи муфид ё махсусиятҳои пешбинишудаи истифодаи манфиатҳои ояндаи иқтисодӣ, ки дар дорони истеҳлоқшаванда ҷой доранд, ба хароҷот аз рӯи истеҳлоқ дар давраи ҷорӣ ва ҳар як давраи оянда дар муддати муҳлати боқимондаи истифодаи муфиди дорой таъсир мерасонад. Дар ҳарду маврид таъсири тағйироте, ки ба давраи ҷорӣ мансуб мебошад, ҳамчун даромад ё хароҷот дар давраи ҷорӣ эътироф карда мешавад. Таъсири тағйирот ба давраҳои оянда, ҳангоме, ки он вучуд дошта бошад, ҳамчун даромад ё хароҷот дар ин давраҳо эътироф карда мешавад.

## Ифшои маълумот

39. Корхона бояд хусусият ва маблағи тағйироти арзёбии муҳосибиро, ки ба давраи ҷорӣ ё ҷуноне, ки мунтазир меравад ба давраҳои минбаъда таъсир расонад, ифшо намояд, ба истиснои ифшои маълумот дар бораи таъсир ба давраҳои минбаъда, ки арзёбии таъсири мазкур амалан ғайриимкон мебошад.

40. Агар бузургии таъсир ба давраҳои оянда бо сабаби он, ки арзёбӣ амалан имконпазир махсуб намеёбад, ифшо нагардад, пас корхона бояд далели мазкурро ишфо кунад.

## Хатоҳо

41. Хатоҳо метавонанд нисбат ба эътироф, арзёбӣ, пешниҳод ё ифшои унсурҳои ҳисоботи молиявӣ ба вучуд оянд. Ҳисоботи молиявӣ ба СБҲМ мутобиқат наменамояд, агар он дорои хатоҳои муҳим ё ғайримухим бошад, ки бо мақсади ноил гардидан ба пешниҳоди муайяни ҳолати молиявӣ, натиҷаҳои молиявӣ ё воситаҳои пулии корхона барқасдона содир шуда бошанд. Хатоҳои ҷиддии давраи ҷорӣ, ки дар ҳамаи давраи ошкор гардидаанд, то тасдиқи ҳисоботи молиявӣ барои интишор мавриди ислоҳ қарор мегиранд. Бо вучуди ин, баъзан хатоҳои муҳим то фарорасии давраи минбаъда ошкорнашуда боқӣ мемонанд ва он замон чунин хатоҳои давраҳои қаблӣ тавассути азнавҳисобкунии маълумоти муқоисавӣ, ки ба ҳисоботи молиявӣ барои давраи минбаъдаи мазкур пешниҳод гардидааст, ислоҳ карда мешаванд (ба бандҳои 42 – 47 нигаред).
42. Ба истиснои ҳолатҳое, ки дар банди 43 зикр шудаанд, корхона бояд ба таври гузаштанигарӣ хатоҳои муҳими давраҳои қаблӣро баъд аз ошкор намудани онҳо дар муҷмуи аввали ҳисоботи молиявӣ, ки барои интишор тасдиқ гардидааст, бо роҳи зерин ислоҳ намояд:
- (а) азнавҳисобкунии маълумоти муқоисавӣ барои давраи (давраҳои) қаблӣ пешниҳодгардида, ки дар он (онҳо) ба хатой роҳ дода шудааст;
  - (б) азнавҳисобкунии бақияҳо дар ибтидои давраи дороиҳо, уҳдадориҳо ва сармояи хусусӣ барои давраи аввалин аз давраҳои қаблӣ пешниҳодгардида, агар хатой то ибтидои давраи аввалин аз давраҳои қаблӣ пешниҳодгардида содир гардида бошад.

## Маҳдудият дар тасҳеҳоти гузаштанигарӣ

43. Хатои давраҳои қаблӣ бояд бо роҳи тасҳеҳоти гузаштанигарӣ ислоҳ карда шавад, ба истиснои ҳолатҳое, ки муайян намудани таъсири хатоҳо нисбат ба давраи муайян ё таъсири кумулятивии хатои мазкур амалан ғайримкон бошад.
44. Дар мавриде, ки муайян намудани таъсири хатоҳо нисбат ба давраи муайян ба маълумоти муқоисавӣ барои як ё зиёда аз давраҳои қаблӣ пешниҳодгардида амалан ғайримкон бошад, корхона бояд бақияро дар ибтидои давраи дороиҳо, уҳдадориҳо ва сармояи хусусӣ барои давраи аз ҳама аввалин, ки нисбати он тасҳеҳоти гузаштанигарӣ амалан имконпазир мебошад (метавонад давраи ҷорӣ бошад), аз нав ҳисоб намояд.
45. Дар мавриде, ки муайян намудани таъсири кумулятивии хатоҳо ба ҳама давраҳои қаблӣ дар ибтидои давраи ҷорӣ амалан ғайримкон бошад, корхона бояд ба хотири ислоҳи хатой ба таври гузаштанигарӣ аз ҳамаи санаи аввал, ки амалан имконпазир мебошад, маълумоти муқоисавиро азнавҳисобкунӣ намояд.
46. Тасҳеҳоти хатоҳои давраҳои қаблӣ ба таркиби ғайри зарари даврае, ки дар он хатои мазкур ошкор шудааст, ворид карда намешавад. Ҳама гуна маълумоти дар бораи давраҳои қаблӣ пешниҳодгардида, аз ҷумла, маълумоти молиявӣ ҷамъбасти барои давраҳои гузашта, ба якҷанд давраи қаблӣ, ба миқдоре, ки амалан имконпазир бошад, аз нав ҳисоб карда мешавад.
47. Дар мавриде, ки муайян намудани маблағи хатоҳо (масалан, хатой дар татбиқи сиёсати баҳисобгирӣ) барои ҳама давраҳои қаблӣ амалан ғайримкон бошад, корхона тибқи банди 45 маълумоти муқоисавиро ба таври гузаштанигарӣ, аз ҳамаи санаи аввал, аз рӯи амалан имконпазир будани он, аз нав ҳисоб менамояд. Ҳамин тариқ, корхона қисмати тасҳеҳоти кумулятивии дороиҳо, уҳдадориҳо ва сармояи хусусиро, ки то ин рӯз ба вучуд омадааст, ба эътибор намегирад. Агар ислоҳи хатоҳои як ё зиёда давраҳои қаблӣ амалан ғайримкон бошад, зарур аст тибқи бандҳои 50 – 53 амал намуд.
48. Ислоҳи хатоҳо аз тағйирот дар арзёбиҳои муҳосибӣ фарқ менамоянд. Арзёбиҳои муҳосибӣ аз рӯи моҳияти худ мафҳумҳои ба ҳам наздик мебошанд, ки метавонад ҳангоми қабули маълумоти иловагӣ тағйир ёбанд. Масалан, ғайри зарар, ки дар натиҷаи пайдоиши далели шартии ҳаёти хоҷагидорӣ эътироф шудаанд, ислоҳи хатоҳо ба ҳисоб намеравад.

## Ифшои маълумот дар бораи хатоҳои давраҳои қаблӣ

49. Ҳангоми татбиқи банди 42 корхона бояд инҳоро ифшо намояд:
- (а) хусусияти хатоҳои давраҳои қаблӣ;



- (б) барои ҳар яке аз давраҳои қаблӣ пешниҳодшуда, ба ҳадде, ки амалан имконпазир бошад, маблағи тасҳеҳот:
  - (i) барои ҳар як моддаи даҳолатёфтаи ҳисоботи молиявӣ;
  - (ii) барои фоидаи асосӣ аз саҳмия ва фоидаи ба саҳмия ҷудошуда, агар СББМ 33 “Фоида ба саҳмия” нисбат ба корхона татбиқ гардад;
- (в) маблағи тасҳеҳот дар ибтидои давраи пештар аз давраҳои қаблӣ пешниҳодшуда;
- (г) ҳолатҳое, ки боиси мавҷудияти шартҳое шудаанд, ки ҳангоми онҳо татбиқи гузаштанигарӣ барои давраи қаблӣ муайян ё давраҳои қаблӣ пешниҳодгардида амалан ғайриимкон гардидаанд ва тавсифи он, ки кадом вақт ва чӣ гуна хатой ислоҳ шудааст.

Такрори ифшои ин маълумот дар ҳисоботи молиявии давраҳои минбаъда талаб карда намешавад.

## Амалинопазирии воқеӣ нисбат ба татбиқи гузаштанигарӣ ва тасҳеҳоти гузаштанигарӣ

50. Дар баъзе ҳолатҳо амалӣ намудани тасҳеҳоти маълумоти муқоисавӣ барои як ё зиёда давраҳои қаблӣ барои ноил гардидан бо муқоисапазирии давраи ҷорӣ амалан ғайриимкон мебошад. Масалан, маълумотро наметавон дар давраи қаблӣ (давраҳои қаблӣ) тавре ҷамъоварӣ намуд, ки татбиқи сиёсати баҳисобгирии нав ба таври ояндабинӣ (аз ҷумла, татбиқи ояндабинии он нисбат ба давраҳои қаблӣ барои мақсадҳои бандҳои 51 – 53) ё тасҳеҳоти гузаштанигарӣ тавассути тасҳеҳоти хатоҳои давраҳои қаблӣ имконпазир ва барқарор намудани маълумоти мазкур метавонад амалан ғайриимкон бошад.
51. Ҳангоми татбиқи сиёсати баҳисобгирӣ нисбат ба унсурҳои ҳисоботи молиявӣ, ки нисбат ба амалиёт дигар рӯйдод ё шартҳо эътироф ё ифшо шудаанд, аксар вақт зарур меояд арзёбиҳои ҳисоббаробарӣ амалӣ карда шаванд. Арзёбии ҳисоббаробарӣ аз рӯйи моҳияти худ бузургии субъективӣ буда, арзёбиҳои ҳисоббаробарӣ метавонад баъд аз давраи ҳисоботӣ ба даст оварда шаванд. Иҷрои арзёбиҳои ҳисоббаробарӣ ҳангоми татбиқи сиёсати баҳисобгирӣ ба таври гузаштанигарӣ ё тасҳеҳоти гузаштанигарӣ барои тасҳеҳи хатоҳои давраҳои қаблӣ бо далели замони дарозмуддати давра, ки метавонад аз лаҳзаи бавучудоии амалиёт дигар рӯйдод ё шартҳои мувофиқ сипарӣ гардад, ба таври аз ҳад зиёд мушкул мебошад. Бо вучуди ин, мақсади арзёбиҳои ҳисоббаробарӣ, ки ба давраҳои қаблӣ мансуб мебошанд, ҳаммонанди арзёбиҳои ҳисоббаробарии дар давраи ҷорӣ иҷрогардида ва хусусан инъикоси ҳолатҳое, ки дар лаҳзаи бавучудоии амалиёт дигар рӯйдод ё шартҳо мавҷуд буданд, боқӣ мемонад.
52. Ҳамин тариқ, татбиқи сиёсати баҳисобгирии нав ё тасҳеҳоти хатоҳои давраҳои қаблӣ ба таври гузаштанигарӣ фарқ намудани маълумотро талаб менамояд, ки:
  - (а) ҳолатҳоеро тасдиқ намояд, ки дар санаи (санаҳои) бавучудоии амалиёт, дигар рӯйдод ё шартҳо мавҷуд буданд;
  - (б) дар мавриде дастрас мегардид, ки ҳисоботи молиявӣ барои давраи қаблӣ ишорашуда барои интишор аз дигар маълумот, тасдиқ гардидааст.

Барои баъзе намудҳои арзёбиҳои ҳисоббаробарӣ (масалан, арзёбӣ аз рӯйи арзиши одилона, ки барои он манбаи маълумоти мушоҳиданашавандаи назаррас истифода бурда мешавад) фарқгузори байни ин намудҳои маълумот амалан ғайриимкон мебошад. Агар татбиқи гузаштанигарӣ ва тасҳеҳоти гузаштанигарӣ арзёбии ҳисоббаробарии муҳимро талаб намоянд, ки барои он фарқгузори ин ду намуди маълумот имконпазир намебошад, пас татбиқи сиёсати баҳисобгирии нав ё тасҳеҳи хатоҳои давраҳои қаблӣ ба таври гузаштанигарӣ амалан ғайриимкон мебошанд.
53. Маълумоти дертар пайдошуда набояд ҳангоми татбиқи сиёсати баҳисобгирии нав ё тасҳеҳоти хатоҳо нисбат ба давраи қаблӣ барои муайянсозии фарзияҳо дар ин бора, ки роҳбарият дар давраи қаблӣ чӣ гуна тамоюл дошт ё ҳангоми муайян намудани маблағе, ки дар давраи қаблӣ эътироф, арзёбӣ ё ифшо шудааст, истифода бурда шавад. Масалан, дар мавриде, ки корхона хатоҳои давраҳои қаблӣро, ки ҳангоми ҳисоббаробарии уҳдадориҳои он дар назди кормандон вобаста ба руҳсатҳои аз рӯйи беморӣ ҷамъшуда тибқи СББМ 19 “Подопулі ба кормандон” роҳ дода шудааст, ислоҳ менамояд, корхона маълумотро дар бораи мавсими зуккоми ба таври ғайриоддӣ шадид ба эътибор намегирад, ки он дар давраи минбаъда ҷой дошта, баъд аз он, ки ҳисоботи молиявӣ барои давраи қаблӣ мазкур ҷиҳати интишор тасдиқ гардидааст, маълум мешавад. Он далел, ки ҳангоми ворид намудани тағйирот ба маълумоти муқоисавӣ барои давраҳои қаблӣ пешниҳодгардида, аксаран,

арзёбиҳои ҳисоббаробарии муҳим талаб карда мешавад, ба тасҳеҳоти боэътимод ё ислоҳоти маълумоти муқоисавӣ монеа эҷод наменамайд.

## Санаи мавриди амал қарор додан ва муқаррароти интиқоли

54. Корхона бояд стандарти мазкурро барои давраҳои солоне, ки аз 1 январи соли 2005 ё пас аз ин сана оғоз меёбанд, татбиқ намояд. Татбиқи пеш аз муҳлат пазируфта мешавад. Агар корхона стандарти мазкурро барои даврае, ки то 1 январи соли 2005 оғоз мегардад, татбиқ намояд, пас бояд далели мазкурро ифшо намояд.
- 54А [Соқит шудааст].
- 54Б [Соқит шудааст].
- 54В Ба СБХМ 13 *“Арзёбии арзиши одилона”*, ки моҳи майи соли 2011 интишор гардидааст, дар банди 52 ислоҳот ворид карда шудааст. Корхона бояд ислоҳоти мазкурро дар баробари татбиқи СБХМ 13 мавриди татбиқ қарор диҳад.
- 54Г [Соқит шудааст].
- 54Ғ Ба СБХМ 9 *“Воситаҳои молиявӣ”* ки моҳи июли соли 2014 интишор гардидааст, дар банди 53 тағйирот ворид карда шуда, бандҳои 54А, 54Б ва 54Г соқит шудаанд. Корхона бояд ислоҳоти мазкурро дар баробари татбиқи СБХМ 9 мавриди татбиқ қарор диҳад.
- 54Д Тавассути ҳуҷҷати *“Ислоҳот ба истинодҳои “Асосҳои концептуалӣ”-и стандартҳои СБХМ”*, ки соли 2018 интишор шудааст, ба бандҳои 6 ва 11(б) ислоҳот ворид карда шудааст. Корхона бояд тағйироти мазкурро нисбат ба давраҳои солоне, ки аз 1 январи соли 2020 ё пас аз ин сана оғоз мегардад, татбиқ намояд. Ба шарте, ки корхона, ҳамзамон ҳама ислоҳоти дигарро, ки тавассути ҳуҷҷати *“Ислоҳот ба истинодҳои “Асосҳои концептуалӣ”-и стандартҳои СБХМ”* ворид гардидааст, татбиқ менамояд, татбиқи пеш аз муҳлат пазируфта мешавад. Корхона бояд ислоҳотро нисбат ба бандҳои 6 ва 11(б) ба таври гузаштанигарӣ тибқи талаботи стандарти мазкур татбиқ намояд. Аммо, агар корхона муайян кунад, ки татбиқи гузаштанигарӣ амалан ғайриимкон мебошад ё хароҷоти заҳмати хеле зиёдро талаб менамояд, он бояд тибқи бандҳои 23 – 28-и стандарти мазкур ислоҳотро нисбат ба бандҳои 6 ва 11(б) татбиқ намояд. Агар татбиқи ягон ислоҳоти пешбинишудаи *“Ислоҳот ба истинодҳои “Асосҳои концептуалӣ”-и стандартҳои СБХМ”* ба таври гузаштанигарӣ хароҷоти заҳмати хеле зиёдро талаб кунад, корхона ҳангоми татбиқи бандҳои 23 – 28-и стандарти мазкур бояд ҳама гуна истилоҳи қайдшудаи *“амалан ғайриимкон”*-ро баррасӣ намояд, ба истиснои ҷумлаи охири банди 27, ҳамчун *“хароҷоти заҳмати хеле зиёдро талаб менамояд”*, қайдҳои *“амалан имконпазир мебошад”* ҳамчун эҳтимолан бидуни хароҷот ё заҳмати хеле зиёд”.
- 54Е Агар корхона СБХМ 14 *“Ҳисобҳои фарқияти тарофаҳои мавқуфгузошташуда”*-ро татбиқ наамояд, пас ҳангоми татбиқи банди 11(б) нисбат ба бақияҳо аз рӯи ҳисоби фарқияти тарофаҳои мавқуфгузошташуда, корхона бояд мисли пештара ба муқаррарот, меъёрҳои эътироф ва консепсияҳои арзёбӣ, ки дар *“Консепсияи таҳия ва пешниҳоди ҳисоботи молиявӣ”*<sup>3</sup> зикр ёфтаанд, муроҷиат намояд, инчунин татбиқпазирии онҳоро ҳамроҳ бо татбиқи муқаррароти шабеҳи *“Асосҳои концептуалӣ”* мавриди баррасӣ қарор диҳад. Бақия аз рӯи ҳисоби фарқияти тарофаҳо ин бақияи ҳисоби хароҷот (ё даромад) мебошад, ки ба сифати дорой ё уҳдадорӣ тибқи дигар СБХМ-ҳои татбиқшаванда эътироф карда намешавад, аммо он эҳтимолан ба ҳисоби муқаррарнамудаи мақоми танзимкунандаи тарофа (тарофаҳо), ки метавонад аз харидорон ситонида шавад, ворид гардад. Мақоми танзимкунандаи тарофаҳо ин мақоми ваколатдорест, ки тибқи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дорой ҳуқуқи муқаррар намудани тарофа ё доираи тарофаҳоест, ки барои корхона ҳатмӣ маҳсуб меёбад. Мақоми танзимкунандаи тарофаҳо метавонад тарафи сеюм ё тарафи бо корхона алоқамандро пешниҳод намояд, аз ҷумла, мақоми идоракунандаи хусусии корхона, агар тибқи санади қонунгузорӣ ё меъёрии ҳуқуқӣ ҷиҳати муқаррар намудани тарофаҳо, ҳам ба манфиати харидорон, ҳам бо мақсади таъмини фаъолияти молиявии умумии корхона уҳдадор бошад.
- 54Ё Тавассути ҳуҷҷати *“Муайянсозии муҳимият”* (ислоҳот ба СББМ 1 ва СББМ 8), ки дар моҳи октябри соли 2018 интишор гардидааст, дар банди 7 СББМ 1 ва банди 5 СББМ 8 тағйирот ворид карда шуда, инчунин банди 6 СББМ 8 соқит шудааст. Корхона бояд ислоҳоти зикршударо ба таври гузаштанигарӣ нисбат ба давраҳои солоне ҳисоботӣ, ки аз 1 январи соли 2020 ё пас аз ин сана оғоз

<sup>3</sup> Истиноди мазкур ишора ба *“Консепсияи таҳия ва пешниҳоди ҳисоботи молиявӣ”* КСББМ маҳсуб меёбад, ки соли 2001 тавассути Шурои СБХМ қабул гардидааст.

[Тавзеҳоти таҳиякунанда: Истинодҳо аз *“Асосҳои таҳия ва пешниҳоди ҳисоботи молиявӣ”*, ки аз ҷониби КСББМ соли 2001 қабул гардидаанд, дар қисмати *“Дастгирии татбиқ”* саҳифаи СББМ 8 сомонӣ *“Дастгирии татбиқ аз рӯи СБХМ”* дастрас мебошад].

мегарданд, татбиқ намояд. Татбиқи пеш аз муҳлат пазируфта мешавад. Агар корхона ислоҳоти мазкурро нисбат ба давраи хеле пештар татбиқ намояд, он бояд ин далелро ифшо кунад.

- 54Ж Тавассути ҳуҷчати “Муайянсозии арзёбиҳои муҳосибӣ”, ки моҳи феввали соли 2021 интишор шудааст, дар бандҳои 5, 32, 34, 38 ва 48 тағйирот ворид карда шуда, бандҳои 32А, 32Б ва 34А илова гардидаанд. Корхона бояд ислоҳоти зикршударо нисбат ба давраҳои солони ҳисоботӣ, ки аз 1 январи соли 2023 ӯ пас аз ин сана оғоз мегарданд, татбиқ намояд. Татбиқи пеш аз муҳлат пазируфта мешавад. Корхона бояд ислоҳоти мазкурро нисбат ба тағйирот дар арзёбиҳои муҳосибӣ ва тағйирот дар сиёсати баҳисобгирӣ, ки дар санаи ибтидои давраи якуми солони ҳисоботӣ, ки дар он корхона нахустин маротиба ислоҳоти мазкурро татбиқ менамояд ӯ пас аз ин сана амалӣ мегардад, татбиқ намояд.

### **Қатъёбии амали дигар ҳуҷҷатҳо**

---

55. Стандарти мазкур СБММ 8 “*Сиёсати баҳисобгирӣ, тағйирот дар арзёбии муҳосибӣ ва хатоҳо*”-ро, ки соли 1993 таҷдид гардидааст, иваз менамояд.
56. Стандарти мазкур тафсири зеринро иваз менамояд:
- (а) Тафсири КТС-2 “*Мутобиқат–ба сармоя табдил додани хароҷот вобаста ба қарзгирӣ*”;
  - (б) Тафсири КТС-18 “*Мутобиқат–усулҳои алтернативӣ*”.